

SITURI ARHEOLOGICE

**JUDEȚUL CONSTANȚA
O DESCOPERIRE MEREU ACTUALĂ**

SITURI ARHEOLOGICE

TOMIS – Complexul Arheologic în aer liber și ruinele Cetății Tomis

Viața orașului Constanța se desfășoară în aceeași vatră de aproape 2600 de ani. **Tomis** - cum s-a numit în antichitate - a fost fondat în sec. VI a.Chr. de grecii din Milet. Aici însă exista deja o așezare a băștinașilor, după cum au dovedit-o cercetările făcute în singurul loc neatins de construcții moderne - Parcul Catedralei.

Istoria orașului o reconstituim pe baza izvoarelor scrise, a documentelor epigrafice și a numeroaselor materiale descoperite cu prilejul săpăturilor de salvare ocazionate de diversele lucrări edilitar-gospodărești. Așa a fost descoperit Edificiul roman cu mozaic; tot astfel a fost adus la lumină, și restaurat, parte din zidul de incintă de secol VI p.Chr., un colț dintr-un cartier antic sau cele șapte bazilici descoperite în mai multe zone din oraș. Tezaurul de sculpturi din **Tomis** - 24 statui și basoreliefuri - a fost descoperit săpându-se groapa de fundații a unui bloc din zona gara veche.

Tomis a devenit polis abia în epoca elenistică; importanța orașului crește, iar bunăstarea locuitorilor transpare și din numărul edificiilor publice și private care încep să fie ridicate și de la care au ajuns până la noi coloane și capitele, arhitrave, frize și alte elemente de sculptură arhitectonică. Tot acum este ridicat un zid de apărare; prima incintă ocupând spațiul vârfului peninsulei până în zona pieții Ovidiu.

Zidul incintă al Cetății Tomis

Apariția romanilor, în anii 72-71 a.Chr., a determinat schimbări geo-politice în zonă. Orașele grecești de pe țărmul vest-pontic s-au constituit într-o uniune – formată la început din cinci orașe, apoi din șase – a cărei reședință s-a aflat inițial la Odessos (Varna) apoi, definitiv, la **Tomis**. Pentru perioada de la începutul primului secol găsim informații prețioase despre oraș și locuitorii săi în opera poetului latin Publius Ovidius Naso, cel care și-a trăit ultimii ani în capitala pontică, unde a fost exilat din ordinul împăratului Octavian Augustus.

Locuirea Citadină

După înființarea provinciei Moesia Inferior, și din sec. II p.Chr., când **Tomis** devine capitala acesteia, orașul va cunoaște o dezvoltare urbanistică deosebită și, încet – încet, își extinde suprafața, ajungând până la limita în care vedem astăzi zidul de incintă.

Totodată, asistăm la o creștere a importanței spirituale din momentul în care religia creștină devine oficială în imperiu, în timpul împăratului Constantin cel Mare (306 – 337), izvoarele amintind mai mulți episcopi (Gerontius, Theotimos, Timotei, Ioan ș.a.), un mitropolit (Paternus), iar cercetările arheologice de teren aducând la lumină mai multe bazilici și numeroase elemente de sculptură religioasă.

Secolele V-VII s-au aflat sub spectrul numeroaselor atacuri ale popoarelor migratoare. După care, din anul 971, sub împăratul bizantin Ioan Tzimiskes /969 – 976), se reinstaurează administrația bizantină. **Tomisul** va începe să fie numit Constantiniana sau Constantia.

Ce putem vedea astăzi din orașul antic?

În centru, de-a lungul b-dului Ferdinand, poate fi urmărit zidul de incintă cu două dintre porțile sale străjuite de turnuri, precum și Turnul Măcelarilor aflat chiar sub harta arheologică a Dobrogei care străjuiește Parcul Arheologic unde sunt expuse o serie de vase de mare capacitate (chiupuri), precum și diverse monumente sculpturale.

Zidul incintă al cetății Tomis

Parcul Arheologic

În curtea Colegiului „Mihail Eminescu” se păstrează cripta uneia dintre basilici; urmele unei alte basilici pot fi văzute în fața porții nr.1 a Portului.

În Piața Ovidiu, lângă Muzeul de Istorie Națională și Arheologie a fost restaurată clădirea Edificiului roman cu Mozaic; în continuarea acestuia, pe faleza orașului se aflau Termele (cercetate parțial).

Lângă Catedrală a fost cercetat - și apoi restaurat - un colț dintr-un cartier antic. Aici au fost dezvelite mai multe construcții, cu diverse amenajări interioare, o fântână și străzi cu canal colector.

Monumentele aduse la lumină prin săpăturile de salvare ale arheologilor constanțeni: monumente de marmură sau calcar (statui, basoreliefuri, inscripții), vase ceramice sau de sticlă (diverse ca forme și funcționalitate), unelte, arme, monede, podoabe pot fi admirate în sălile Muzeului de Istorie Națională și Arheologie.

Edificiul roman cu mozaic

Edificiul roman cu mozaic

Pentru miile de vizitatori ce pășesc an de an pe locurile unde cândva poetul Ovidius își plângea cruda soartă a exilului, Tomisul reprezintă în primul rând, un contact surprinzător și sugestiv cu lumea romană, cu marele imperiu în granițele cărui s-au creat, în spațiul danubiano-pontic, osmoza elementelor autohtone cu elementele civilizației greco-romane. Anticul Tomis - Constanța astăzi - ne surprinde mereu prin inestimabilele valori arhitecturale și sculpturale pe care le dezvăluie, permițându-ne să întrezărim, viața economică și culturală deosebit de fecundă a acestei vechi așezări încă din antichitate. Fără îndoială, una dintre aceste descoperiri excepționale o reprezintă **Edificiul roman cu mozaic**, descoperit în anul 1959, cu prilejul unor lucrări edilitare efectuate pe faleza portului modern. Povestea acestei descoperiri uimitoare este oarecum simplă: pe 6 august 1959, în timpul lucrărilor realizate în imediata apropiere a Pieței Ovidiu, s-a semnalat prezența unui zid și a mai multor fragmente de mozaic antic. Conducerea Muzeului de Istorie, conștientă de importanța vestigiilor, a cerut autorităților să ia măsuri imediate, în vederea protejării lor; astfel, zona a fost declarată rezervație arheologică și, timp de zece ani, specialiștii au dezvelit ruinele acestui măreț edificiu. În paralel, grație și ajutorului acordat de instituțiile avizate din București, s-a putut conserva și restaura o parte importantă a edificiului, peste care a fost ridicată o clădire modernă, care să permită protejarea și conservarea mozaicului.

Construcția ocupă trei din cele patru terase în care era amenajată faleza portului în antichitate. Prima terasă este situată la nivelul actual al Pieței Ovidiu și asigură legătura cu una dintre piețele publice ale orașului antic. Următoarele două terase corespund corpului principal al edificiului, de forma unui trapez alungit, dezvoltat pe două nivele- cel superior fiind reprezentat de sala cu pavimentul de mozaic, iar cel inferior de o serie de 11 încăperi boltite folosite ca magazine-depozite pentru mărfuri. Ultima terasă este situată la nivelul cheiurilor portului antic și cuprindea încă o serie de magazine boltite, acoperite astăzi de nivelul modern de călcare.

Vase ceramice - Interior edificiul roman cu mozaic

Detaliu paviment(mozaic)

Pavimentul cu mozaic, cu o suprafață de peste 2000 m² – unul dintre cele mai mari de pe întreg teritoriul fostului imperiu-a fost realizat din pietricele (tesserae) în șapte culori: alb, roșu, negru, verde-albăstrui, galben-ocru. Mozaicul îmbină într-o manieră unică, rafinată, motivele ornamentale geometrice cu motive ornamentale vegetale: vrej de iederă, cercuri intersectate, împletituri și meander, iar în centru carouri subdivizate în diferite forme geometrice, cărora li se înscriu imagini de vase grecești cu frunze.

Se remarcă fina realizare a unui kantaros, în toarta căruia se conturează un pombel, unica reprezentare zoomorfă de la Edificiu, care poate fi corelată cu practicile creștine ale epocii în care a funcționat.

Cât privește caracterul și datarea acestui complex economico-comercial, mărturiilor relevate de săpături converg spre ideea construirii lui într-un număr mai mare de ani, cândva în prima jumătate a secolului IV d.Chr., dar păstrând un plan și o concepție unitară.

Mozaicul, care s-a păstrat pe o întindere de peste 600 m.p., vădește urme de refaceri repetate în cursul secolelor IV-VI, iar materialul arheologic descoperit în încăperile boltite și în fața acestora, ceramică romană de import, ornamentată într-un stil caracteristic secolelor IV-VI d.Chr., confirmă funcționalitatea Edificiului în perioada acestor secole.

Unele materiale (amforele cilindrice, câteva opaițe și tipare de opaițe, monede, etc.) pun chiar problema folosirii acestui complex și în primele decenii ale veacului VII, deci în perioada tulbură, marcată de pustiitoarele atacuri avaro-slave în Dobrogea și Peninsula Balcanică.

Mozaic

Pe lângă interesul deosebit pe care îl suscită terasa superioară ce prezervă mozaicul, în bolțile adăpostite de terasele C și D au fost descoperite numeroase produse minerale și vegetale conservate în sute de amfore, precum și cantități mari de rășini (smirnă, tămâie), crampoane de fier, minereuri de fier, tipare de opaițe etc, descoperiri ce susțin funcționalitatea unor magazine pentru mărfuri. Întreg materialul arheologic recuperat de aici reprezintă o descoperire științifică spectaculoasă - mărturie a comerțului intens ce se practica la Tomis în secolele IV-VII d. Chr.

Cândva în prima jumătate a secolului al VII-lea **Edificiul roman cu mozaic** și-a încetat existența, cel mai probabil în urma unui cataclism ce a provocat prăbușirea încăperilor boltite. Pușinii locuitori care au rezistat au hotărât să părăsească pentru totdeauna aceste locuri devenite neospitaliere, lăsând pradă uitării și scurgerii nemiloase a timpului acest Edificiu, imagine a măreții civilizației greco-romane.

Dincolo de interesul deosebit pe care îl suscită încă în rândul cercetătorilor, marele ansamblu de terase cu mozaic situate în zona portului antic relevă astăzi miilor de vizitatori, o imagine sugestivă a intensei vieți economice, sociale și comerciale ce se defășura odată în hotarele anticului Tomis.

*Edificiu roman cu mozaic
Curtea interioară*

*Exterior
edificiu roman
cu mozaic*

CALLATIS - Ruinele orașului antic Callatis

Orașul Callatis este o colonie de origine doriană, întemeiată de grecii veniți din Heracleea Pontică, colonie a Megarei. Cetatea, întemeiată spre sfârșitul sec. VI a.Chr. cunoaște, în epoca elenistică, în a doua jumătate a sec. IV a.Chr, una dintre principalele sale faze de dezvoltare economică și social-politică, situație confirmată de baterea primelor sale monede de argint, producția unui însemnat și variat număr de statuete de lut ars și de anumite monumente arhitectonice și sculpturale. În urma expedițiilor macedonene, întreprinse spre nord, în vremea lui Filip al II-lea și Alexandru cel Mare, regatul macedonean se extinde până la Dunăre. Orașele pontice au intrat într-o stare de dependență, fiind nevoite să accepte autoritatea statului macedonean. Spre mijlocul sec. III a.Chr, războiul purtat de callatieni, în alianță cu Histria, împotriva orașului Byzantion a adus noi prejudicii **orașului Callatis**; după acest război cetatea cunoaște unele momente de liniște și chiar de redresare economică. **Colonia Callatis**, alături de celelalte orașe grecești vest-pontice, sunt cucerite de trupele romane între 71-72 a.Chr. Asupra datei și condițiilor în care a încetat de a mai exista **cetatea Callatis**, descoperirile arheologice și numismatice sugerează că orașul este abandonat la începutul sec. VII p.Chr. Acest fapt se datorează pe de o parte, atacurilor avarilor și slavilor și, pe de altă parte, condițiilor social-economice de la acea vreme.

Zidul de incintă al orașului antic Callatis

Zidul de apărare- orașul a avut de-a lungul existenței sale două incinte, care au păstrat același traseu. Zidul mai vechi, de epocă elenistică, a fost construit pe la mijlocul sec. IV a.Chr. din blocuri mari de piatră de calcar, foarte îngrijit cioplite. Zidul cel nou, de epocă romană, are o lățime de 3,40m și era prevăzut cu turnuri de apărare. Au fost identificate și două porți ale cetății: una mai mare, pe latura de vest, fiind străjuită de două mari turnuri și o alta, mai mică, pe latura de sud, prevăzută cu prag și trepte de marmură. Acest zid datează de la sfârșitul sec. II- începutul sec. III p.Chr. Cu unele refaceri, impuse de distrugerii succesive, zidul în discuție a apărut cetatea până la sfârșitul existenței sale.

Edificiul basilical de tip "sirian" - În colțul de nord-est al cetății se află ruinele unui mare edificiu romano-bizantin din sec. V-VI p.Chr. Clădirea este de formă rectangulară și a fost construită din blocuri mari de piatră de calcar, legate cu mortar de var. În jumătatea de vest a clădirii se observă o sală mare, prevăzută inițial cu două rânduri de coloane și, pe aceeași direcție apare și un canal de scurgere. La capătul de nord al sălii apar trei mici încăperi cu pavaj de cărămidă dispus în camera de mijloc, în formă de romburi. În cealaltă jumătate, situată spre est, se remarcă în mijloc o curte interioară, un fel de atrium al caselor romane, prevăzută pe trei laturi cu canale pentru scurgerea apei.

Zidul de apărare al orașului antic Callatis

Împrejurul acesteia se afla un portic al cărui acoperiș era sprijinit pe coloane de marmură și stâlpi (pilaștri). În această parte a clădirii s-au găsit două capiteluri de marmură, deosebit de bogat ornamentate. Partea lor inferioară este împodobită cu frunze de acant, iar cea superioară cu motive zoomorfe, redând capete de berbeci și vulturi cu prada în ghiare.

Cartierul extra muros- Cartierul s-a dezvoltat în afara zidului de apărare, în cursul sec. III p.Ch. Acesta a dispărut complet în a doua jumătate a sec. III p.Ch, în urma unui incendiu de mari proporții, cauzat probabil de triburile de goți și heruli.

Mormântul cu papirus- Este construit din blocuri mari de piatră de calcar și era acoperit inițial de o mare movilă de pământ. Împrejurul lui se află un cerc de piatră, prevăzut în partea de sud-vest cu un mic altar pentru oficierea de ceremonii. În pământul care acoperea mormântul s-au găsit patru vase grecești cu firnis negru și cu ornamente de palmete aplicate, iar pe lespede de deasupra, fragmente dintr-o coroniță formată din frunze de bronz și bobite de ceramică, prinse pe un cadru de os, imitând cununa de lauri din antichitate. În interiorul mormântului s-au mai găsit resturi dintr-o coroniță similară cu cea de pe capac, urme de țesături de la îmbrăcăminte și resturile unui papirus scris în limba greacă, fiind primul document de acest tip din România. Având în vedere obiceiurile vremii, putem presupune că avem de-a face cu un om de vază al orașului, care a adus servicii importante cetății, motiv pentru care a și fost laureat de două ori, sau că cel înmormântat este un literat, căruia i s-a pus alături una din operele sale mai importante.

Mormântul cu papirus

HISTRIJA – Ruinele cetății Histria

Cetatea Histria, situată pe malul lacului Sinoe, este prima colonie greacă de pe țărmul de vest al Mării Negre. Întemeiată pe la mijlocul secolului VII a.Chr. Histria are o dezvoltare neîntreruptă atât în perioada greacă, cât și în cea romană, reprezentând pentru multă vreme cel mai însemnat centru economic și cultural de la gurile Dunării. Istoria orașului în perioada greacă cunoaște perioade de dezvoltare întrerupte de distrugeri violente datorate, pe rând, următorilor: campaniei lui Darius împotriva sciților (sfârșitul sec. VI a.Chr.), confruntărilor dintre Filip al II-lea și Ateas (a doua jumătate a sec. IV a.Chr.) sau includerii în regatul lui Burebista (mijlocul sec. I a.Chr.).

Sub stăpânirea romană orașul cunoaște o autonomie nominală și aderă la „Comunitatea elenilor din Pont” (Hexapolis/Pentapolis). Prosperitatea din timpul împăraților Antonini și Severi (sec. II- primele decenii ale sec. III p.Chr.) este întreruptă de invaziile carpo-gotice de la mijlocul sec. III p.Chr. În perioada Dominatului (sec. IV-VI p.Chr) **Histria** cunoaște o perioadă de relativă liniște și dezvoltare întreruptă de atacuri ale hunilor (sec. IV și V p.Chr), avarilor și slavilor (a doua jumătate a sec. VI p.Chr.). Sfârșitul propriu-zis al **Histriei** ca centru urban se leagă de condițiile politice și administrative ale Dobrogei în sec. VII p.Chr. După treisprezece secole de existență ia sfârșit istoria cetății.

Domus

Zidul de incintă păstrat reprezintă ultima restrângere a cetății. Construit după distrugerea gotică de la mijlocul sec. III p.Chr, zidul este distrus la sfârșitul aceleiași secol (295 p.Chr) și refăcut în sec. IV p.Chr. în vremea lui Diocletian și Constantin cel Mare. Alte refaceri vor avea loc în timpul domniei lui Anastasius și la sfârșitul sec. VI- începutul sec. VII p.Chr. Incinta de vest este prevăzută cu 7 turnuri și două porți. Alte 3 turnuri și 2 porți mai mici sunt construite pe laturile de nord și de sud ale incintei.

Poarta mare a cetății are o deschidere de 3,30m. Ea este prevăzută cu patru turnuri, ce cuprind între ele o curte interioară.

Piața și edificiile publice de tip basilical urmează imediat în spatele porții. Basilica paleocreștină, cu criptă, situată în fața porții de intrare, funcționa încă la mijlocul sec. VI p.Chr.

Spre sud sunt două basilici civile, cu câte două rânduri de coloane, care au servit probabil unor scopuri administrative.

Edificiul comercial (tabernae), construit în sec. IV p.Chr. se compune dintr-o sală cu absidă și o încăpere lungă, prevăzută cu tejghele și boxe.

Intrarea spre turnul mare

Termele romane Histria

Piața cu portic este situată la capătul străzii ce conduce la terme; este pavată cu lespezi de piatră și mărginită cu baze de coloane aparținând ordinului ionic.

Băile romane (terme I)- amenajate, cu aproximație, în sec. I p.Chr., vor funcționa până la sfârșitul sec. IV p.Chr. Edificiul se compune din săli de acces (loje separate prin arcade și pavate cu mozaic) și săli cu funcție termală propriu-zisă: tepidarium, caldarium, laconicum, frigidarium.

Cartierul de est (Domus)- situat pe malul lacului. Este format din patru insule de edificii laice și religioase, plasate la intersecția a două artere de circulație importante. Încăperile sunt dispuse în jurul unor curți interioare cu portice. Unele presupun structuri etajate sau cu o funcționalitate specială (reședință a episcopului, adăposturi pentru pelerini, spații administrativ-gospodărești). Întreg ansamblul datează din sec. IV-VI p.Chr.

Piața cu portic - cetatea Histria

Basilica episcopală- este una dintre cele mai mari basilici creștine din Dobrogea (ea măsoară 58m lungime și 18m lățime). Accesul se făcea prin trei portaluri monumentale, încadrate de elemente decorative din marmură. Edificiul a fost construit în prima jumătate a sec. VI p.Chr. peste o basilică mai mică de la sfârșitul sec. IV p.Chr.

Zona sacră - atestă cele dintâi dovezi de existență ale orașului. Spațiul este ocupat de vestigii ale templelor lui Zeus, Afroditei, probabil al lui Apolon, de altare și baze votive. Ea a funcționat de la mijlocul sec. VI a.Chr. până la sfârșitul perioadei elenistice.

Băile romane II- situate în afara incintei romano-bizantine. Construcția cu o suprafață de cca. 1000m² dispune de o curte interioară înconjurată pe trei laturi de un portic cu coloane și amenajări proprii destinației sale (săli de baie, sistem de încălzire, rețea de canalizare).

Muzeul cetății etalează un bogat material documentar, rezultat al cercetărilor arheologice desfășurate aici de aproape un secol. Ele constau în inscripții, elemente arhitectonice, fragmente sculpturale, ceramică, vase de sticlă, monede, etc.

Muzeul cetății Histria

ADAMCLISI – Ruinele Cetății Tropaeum Traiani

Din rândul obiectivelor de importanță majoră ce atestă începuturile dăinuirii istorice a poporului român în spațiul istro-pontic un deosebit interes prezintă **complexul arheologic de la Adamclisi** (monument, muzeu și cetate).

Monumentul, conceput ca simbol al forței Romei, a fost ridicat de împăratul Traian în urma unor importante victorii repurtate în aceste locuri în primul război dacic. Monumentul triumfal, închinat zeului Marte Răzbunătorul (Mars Ultor) a fost ridicat între anii 106 - 109 p.Chr., la sfârșitul războaielor dacice. Cercetarea lui este legată de numele lui Grigore Tocilescu, secondat de arhitecții austrieci G. Niemann și Otto Bendorf. În starea sa originală monumentul se prezenta ca un uriaș cilindru înalt de 40 m (cu un diametru la bază egal cu înălțimea), suprapus de un trunchi de con acoperit cu plăci de piatră. Deasupra, două prisme hexagonale serveau drept soclu unei enorme statui – renumitul tropaeum. Elementele decorative, dispuse circular, constau din friza inferioară, o succesiune de metope încadrate de pilaștri și friza superioară. Cele 54 de metope derulează filmul evenimentelor războinice desfășurate aici la începutul sec. II p. Chr.: defilarea trupelor romane, imagini ale împăratului Traian, scene de luptă, prizonieri în lăncuți secondati de militari romani, bogăția ținutului etc. Pe circumferința superioară, în aceeași dispunere circulară, șirul de 27 creneluri redau în relief figuri de prizonieri (daci, germanici, sarmați). În sfârșit, în vârf domină statuia trofeului, înaltă de cca. 5 m, în care recunoaștem costumul și armura unui militar roman. Totul impune prin masivitate, creând impresia de dominație a învingătorului.

Restaurarea monumentului respectă autenticitatea, conservând părțile originale și redând fidel, în replică, piese figurate. Avem astfel imaginea integrală a monumentului în toată măreția sa, cu toate implicațiile de ordin educativ, patriotic și turistic.

În vecinătatea monumentului triumfal se mai află mausoleul unui înalt ofițer roman căzut în luptă și un altar - conotaf pe ai cărui pereți sunt săpate în piatră numele a peste 3800 de soldați romani „care au murit năpraznic luptând pentru patrie”.

Monumentul Tropaeum Traiani

Cetatea

Situată în partea de SE a comunei Adamclisi și la cca 1500 m de monument, cetatea ocupă o suprafață de peste 10 ha. Așezarea băștinașă care a precedat orașul roman a fost populată cu veterani și elemente civile romane. Încă din sec. II p. Chr. așezarea se transformă într-un centru urban înfloritor și este ridicată la rangul de municipiu. După distrugerile provocate de costoboci (pe la anul 170 p. Chr.), orașul continuă să se dezvolte. Se construiesc edificii publice și particulare, străzi pavate și cu canalizare, temple și portice, etc. După atacurile carpo-gotice din a doua jumătate a sec. III p. Chr. cetatea este reconstruită la începutul sec. IV p. Chr., sub împărații Constantin cel Mare și Licinius. După înflorirea urbanistică din sec. IV p. Chr. și din prima jumătate a sec. VI p. Chr., invazia avaro - slavă din 586 p. Chr. afectează puternic cetatea. În condițiile în care puterea imperială devine nominală, în sec. VII p. Chr. orașul se destramă și populația se retrage în zonele împădurite din împrejurimi.

Poarta de Vest

Monumente incluse în circuitul de vizitare al cetății.

Zidul de incintă păstrat datează din epoca constantiniană; are o lungime de cca. 1200 m. Câte două turnuri în formă de U mărginesc cele două porți principale (de est și de vest) care marchează capetele străzii axiale. O a treia poartă se află la sud și este încadrată de două bastioane masive. Se remarcă prin dimensiuni un turn dreptunghiular (lung de cca. 25 m) aflat pe mijlocul incintei de vest.

Strada principală (via principalis) orientată est-vest, unește cele două porți principale; are o lungime de cca. 300 m și lățimea de 14 m. Părții carosabile, late de 7 m, i se alătură de o parte și de alta portice destinate circulației pietonale.

Basilicile - în număr de 6 sunt expresia dezvoltării creștinismului și constituirii aici a unui centru episcopal.

Una din cele mai impunătoare este *basilica forensis*, de caracter laic, din sec. III- IV p. Chr. Două rânduri de câte 18 coloane despărțeau interiorul în trei nave. Construcției i se adaugă în sec. V p. Chr. o capelă creștină.

Celelalte edificii sunt desemnate prin : *basilica simplă*, *basilica cisternă*, *basilica cu transept*, *basilica de marmură* și *basilica cimiterială*.

Complexul arheologic de la Adamclisi - monumentul restaurat, cetatea fortificată cu edificiile ei precum și muzeul modern constituie un obiectiv turistic important, oferind o pagină de istorie de neegalat.

Poarta de vest- vedere din interior

Basilica Forensis

CAPIDAVA - Ruinele Cetății Capidava

La jumătatea distanței dintre Hârșova (anticul Carsium) și Cernavodă (anticul Axiopolis), pe malul Dunării, se află una dintre cetățile ridicate în timpul împăratului Traian (sec. II p.Chr.) ca măsură de întărire a frontierei romane pe linia fluviului. Castrul a fost construit de detașamente din legiunile a V-a Macedonica și a XI-a Claudia. Toponimul getic (**Capidava** însemnând „cetatea de la cotitură”) confirmă o locuire preromană în zonă, atestată de altfel arheologic, într-un loc atât de important pentru comunicație și schimburi comerciale dintre daco-geții din Dobrogea și cei din Câmpia Munteană.

Cetatea construită în secolul II a suferit o primă distrugere în urma atacurilor carpo-gotice astfel încât, spre sfârșitul sec. III a fost refăcută în întregime; au urmat și alte distrugereri (mai importantă cea din anul 337) în urma cărora, la refacere, s-a pus accent pe capacitatea defensivă a fortificației. Cetatea reconstruită, ale cărei ruine masive și impozante le vedem astăzi, are un plan rectangular (105 x 127 m), cu ziduri groase de peste 2 metri și înalte de 5-6 m, cu 7 turnuri, care au fost înalte de aproape 11 m (trei turnuri patrulater pe centrele laturilor, două turnuri în sferă de cerc la colțuri și două turnuri intermediare în formă de potcoavă, pe latura lungă (la care s-a renunțat la ultima refacere), are o singură poartă de acces, lată de 2,36 m, situată pe latura de sud-est și o poartă strategică pe latura de sud-vest a turnului nr.1, care permitea ieșirea spre Dunăre unde este o amenajare portuară.

În urma evenimentelor violente de la mijlocul secolului V p.Chr., cu prilejul celei de a doua refaceri masive, au fost incluse în ziduri numeroase pietre profilate sau cioplite artistic: capitele, arhitrave, statui, reliefuri de cult sau funerare, inscripții luate din așezarea civilă alăturată sau din necropolă, ceea ce ne dezvăluie, pe de-o parte caracterul de urgență al reparațiilor, pe de alta constituie mărturie de necontestat privitoare la caracterul urbanistic dezvoltat, despre arhitectura monumentală și bogatele manifestări artistice din așezarea de la **Capidava**.

Din documentele epigrafice aflăm că aici era centrul teritorial capidavens, aflat în dependență directă de comandantul castrului, din care făceau parte mai multe localități rurale din vastul teritoriu pe care-l controla, între care vicus Ulmetum, vicus Sceno(pesis) și mai multe villae rusticae (ferme). Tot aici se afla unul dintre cele mai importante puncte vamale.

La sfârșitul secolului VI – începutul secolului VII p.Chr., după pârjolirea cetății de către huni, a fost construit – în interiorul cetății - un fort mic, patrulater, cu latura de 60 m, care ocupa sfertul sudic al incintei; săpăturile arheologice au scos la lumină traseul zidului de incintă al acestuia, valul, precum și șanțul care-l apărau.

Populația din așezarea civilă s-a mutat în interiorul cetății reamenajând spațiul pentru locuit și pentru diversele activități pe care le desfășura. În secolul VII p.Chr., în urma atacurilor avarilor și slavilor, cetatea este complet distrusă și părăsită și de ultimele resturi ale corpurilor de trupe care supravegheau zona. Populația civilă își reamenajează spațiul: nivelează dărămăturile apoi, folosindu-se de zidurile din cărămidă și piatră, rămase parțial în picioare, adăugând ziduri din chirpici, ridică noi construcții, nepretențioase, așa-numitele bordeie de suprafață.

Fiind, în primul rând, o stațiune militară, în cetatea Capidava au fost cantonate, timp de aproape cinci secole, mai multe corpuri de trupe cunoscute din inscripțiile descoperite până acum. După ridicarea ei și până prin anul 143 p.Chr. a fost adusă aici cohors I Ubiorum, căreia i-a urmat, pentru încă o sută de ani, cohors I Germanorum. În epoca romano-bizantină (secolele IV-VII) sunt atestate alte unități militare (atât de infanterie cât și de cavalerie): vexillatio Capidavensium (un detașament din Legiunea a II-a Herculia), cuneus equitum Solensium și cuneus equitum scutariorum.

În secolul IX, odată cu reorganizarea limes-ului bizantin, Capidava, prin poziția sa strategică, constituie un punct însemnat în noul sistem defensiv. Și astfel, peste ruinele așezării fortificate romane târziu se așează o cetate țărănească de stratiotai (țărani-grăniceri), a cărei viață este atestată până în sec. XI; acesta este de altfel și ultimul nivel de viață al cetății.

Deși cunoscută din itinerarele antice și din izvoarele epigrafice, **cetatea Capidava** a fost descoperită întâmplător. Aici își aveau cariera de calcar frații Ghenciu din Brăila. Exploatarea carierei a cauzat ruperea colțului de vest al castrului ceea ce a făcut să apară la lumină zidul de incintă. Lui Vasile Pârvan i se datorează întreprinderea demersurilor de a li se da proprietarilor o altă carieră și trecerea în patrimoniul Academiei Române a platoului pe care se afla cetatea pentru ca aceasta să poată fi cercetată. Din cauza evenimentelor din prima decadă a secolului XX, abia în 1924 au putut începe cercetările arheologice sistematice la **Capidava** sub conducerea prof. Grigore Florescu.

Cu unele întreruperi, săpăturile sistematice se desfășoară și astăzi, **Capidava** fiind un șantier-școală pentru cei care vor să devină arheologi sau restauratori-conservatori.

Cetatea, cu zidurile sale impozante, aflată între Dunăre și satul omonim, atrage privirile tuturor celor care străbat șoseaua. Mulți se opresc și-i străbat potecile spre a vedea ruinele construcțiilor aduse la lumină.

Urmând un traseu ce conduce spre poarta cetății, vizitatorii pot vedea zidul de incintă și pot descifra diferitele faze ale reparațiilor făcute de-a lungul secolelor la curtile și la turnuri. Ajungând pe latura de sud-est vizitatorul se află în fața unicei porți a cetății, străjuită de un singur turn, spre Dunăre. Intrând în cetate i se desfășoară în față strada principală (via principalis - atât cât a fost dezvelită) cu singurul trotuar păstrat (pe latura dreaptă) și are - în stânga și în dreapta o serie de construcții masive datând din secolele IV - VI p.Chr. În stânga se află, în primul rând, fortificația târzie unde poate fi văzută construcția Corpului de Gardă, cu două șiruri de pilaștri în interior, mărginită de o stradă care fusese prevăzută cu portice, stradă astupată la un moment dat, cu prilejul schimbării tramei stradale din zonă din cauza unor noi construcții.

În partea dreaptă a străzii a fost adus la lumină un edificiu de dimensiuni mari, compus din mai multe încăperi dispuse de o parte și de alta a unui coridor și având – într-un anumit moment al funcționării sale – o curte interioară prevăzută cu portice de jur-împrejur. Tot aici, s-au mai dezvelit alte încăperi care, împreună cu edificiul, erau dispuse în jurul unei piațete pavate cu piatră pe sub care trecea un canal (poate fi văzut arcul de descărcare); acesta a putut fi urmărit doar la una dintre căile de acces ale sectorului prevăzută cu canal colector care se vărsa undeva în afara incintei. Dintre construcțiile din această parte a cetății o mai remarcăm și pe cea cu hypocaust, aflată lângă latura de sud-est, care asigura încălzirea încăperilor din jur.

Mergând mai departe, trecând de centrul cetății, care nu este încă cercetat, vizitatorul vede o serie de gropi care, probabil i se par neinteresante, dar trebuie să afle că acestea sunt locuințele țăranilor-grăniceri (stratiotai) datând din secolele IX-XI. Dar tot în această parte, mai exact în colțul nordic al cetății, a fost adusă la lumină o biserică cu o singură navă (în curs de cercetare), care avea și un lăcaș sub altar unde, probabil, se păstrau moaște.

Vizitatorul poate coborî în turnul 1 al cetății pentru a ieși pe mica poartă – unde se văd încă urmele lăcașurilor drugului care o bloca pe dinăuntru – de unde poate coborî spre Dunăre unde se mai vede parte din cheul portului antic.

Dar nu numai construcții au adus la lumină cercetările arheologice. Obiectele descoperite sunt numeroase și variate, atât în privința materialelor din care sunt făcute, cât și al utilității lor. Ele se află în depozitele cetății și ale muzeului din Constanța, iar cele mai deosebite pot fi admirate în vitrinele aceluiași muzeu. Vorbim de monumente funerare și votive, obiecte ceramice (chiupuri de mari dimensiuni, amfore – de diferite tipuri și mărimi, oale, ulcioare, căni, cupe, platouri, opaițe), vase de sticlă, piese din bronz și fier, din os și corn, podoabe, unelte și diverse obiecte utilitare, jucării, monede.

Zidul de incintă al Cetății Capidava

Unitatea Administrativ Teritorială Județul Constanța

B-dul Tomis, nr. 51, Constanța

Telefon: 0241 488 404

E-mail: consjud@cjc.ro

www.cjc.ro

Copertă Față : Foto - Ruinele Cetății Adamclisi

Copertă Verso : Foto - Detalii Mozaic din cadrul Edificiului Roman cu mozaic - Vestigiu Arheologic de la Adamclisi

Copyright© Unitatea Administrativ Teritorială Județul Constanța

JUDEȚUL CONSTANȚA O DESCOPERIRE MEREU ACTUALĂ

Unitatea Administrativ Teritorială Județul Constanța

Iulie 2020

Material Gratuit

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială
a Uniunii Europene sau a Guvernului României.